

Měšťan, Antonín

[Kneidl, P. Pražská léta německých a rakouských spisovatelů]

Opera Slavica. 1999, vol. 9, iss. 3, pp. 59-60

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116686>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

přátelství byl údajně sám Gogol; později jej podepřel Černyševskij a Lenin a nakonec pak porevoluční atmosféra, která z Puškina udělala „poloděkabristu“ i revolucionáře a Gogola (v rámci „*подгонки русской политической истории под большевиков*“) jako kritika samodržavi rovněž potřebovala.

Z šesti dalších kapitol knihy o zprofanovaných mýtech ruské skutečnosti literárního badatele zaujmou především dvě. Už samotný název úvahy *Александр Куприн в деете и натокe* dává tušit, že konvenční ruský pohled na A. Kuprina, jednu z nejvýraznějších postav literatury přelomu 19. a 20. století, vyžaduje asi určité revize. Družnikov vychází především z bizarně protichůdných hodnocení spisovatelovy osobnosti a tvorby ze strany marxistické kritiky ve třech obdobích: a) předrevolučním (např. Vorovskij), které vyzvedalo způsoby, jak Kuprin „*обнажил*“, „*разоблачил*“ a „*осудил*“ „*буржуазную действительность*“; b) po emigraci do Západní Evropy, kdy se veškerá pozitivní hodnocení mění okamžitě na negativní a tentýž Vorovskij nachází v jeho tvorbě „*реакционную пошлость и проповеди под Ницше*“; c) v souvislosti s Kuprinovým návratem do SSSR v roce 1937, kdy se v jeho díle místo „*злых нападков на большевиков*“ nacházejí „*восторженные гимны борцам русской революции*“. Rekonstrukce prozaikova návratu do milované vlasti i jeho povýšení mezi „klasiky“ sovětské literatury ostře kontrastuje se sebevraždou jeho ženy v roce 1943.

Pravděpodobně nejvíce pozornosti vyvolá kapitola, která je věnována výraznému představiteli sovětské prózy 70. let, jehož jsme spojovali s etickou obrodou celé ruské kultury, J. Trifonovovi. Jde o problematiku bytostně živou, která se týká nejen samotného Družnikova (de facto Trifonovova vrstevníka a známého), ale je rovněž stále ještě aktuální mezi současnými recipienty ruské literatury. Jurij Trifonov, opředený aureolou vynikajícího prozaika se smyslem pro mistrný psychologický portrét a vybroušeným citem pro hlubinné etické sondy, se totiž v demaskujícím Družnikovově pohledu představuje jako ustrašený konjunkturní a konformní autor, jehož mytologická progresivita je ve skutečnosti jen oficiálně záměrně tolerovanou maskou.

Družnikovovu polemiku s přežívajícími literárními mýty v žádném případě nelze poměřovat rigorózním kritériem vědecké práce. Jde spíše o úvahu populárně vědeckou, možná i poněkud populistickou. Nicméně provokující soudy, které v seriózní rozpravě mohou i obstat nebo být naopak zpochybněny, v každém případě přispívají k aktuální diskusi o bilanci vývoje ruské literatury ve složitém 20. století a ke hledání i nacházení jejich reálných, nedeformovaných podob.

Oldřich Richterek

Kneidl, P.: Pražská léta německých a rakouských spisovatelů. Verl. Pražská edice, Praha 1997, 251 s. .

Padesát autorů 18. až 20.století, někteří z nich pouze lokálního významu, jiní světově proslulí, se octli v této knize. Není samozřejmě na závadu, dostanou-li se do

takovéhoto díla autoři méně známí – platí zásada čím víc tím líp. Je škoda, že v knize nejsou zastoupeni např. Theodor Balk, Manfred Bieler, Christian von Ehrenfels, Hermann Grab, Oskar Kokoschka, Reiner Kunze, Peter Lotar, Josef Mühlberger, Hans Natonek, Walter Nielsen, Ossip Schubin, Heinrich Teweles, Friedrich Torberg, Hermann Ungar. Pravoslav Kneidl o nich samozřejmě ví – a snad jim věnuje pozornost v budoucnu.

Kniha vyšla česky a má tudíž oslovit české čtenáře. Bylo by škoda, kdyby informace o méně známých německy píšících autorech spjatých s Prahou, se z Kneidlovy knihy nedostaly do publikace vydané německy.

Krátké výňatky z děl představených autorů nemohou samozřejmě spisovatele obšírněji představit, jsou však užitečné (stejně jako portréty autorů a dobové veduty Prahy). Sotva by bylo možné knize něco vytknout, jen např. na s. 69 je uvedeno Tycho de Brahe – správně má být Tycho Brahe. Snad by bylo také možné uvést na s. 82, že někdejší hostinec Šipkapas existuje jako ruina na pražské Hanspaulce.

Kneidlova malá knížka je velmi záslužná a najdou se v ní někdy informace, které se jinak obtížně shánějí.

Antonín Měšťan

Slavistika dnes

Slavica Pragensia ad tempora nostra. Red.: Gladkova H., Kříž V. Univerzita Karlova, Euroslavica, Praha 1998, 319 s.

Před více než 150 lety byla na Karlově univerzitě v Praze založena stolice slovanské filologie – Praha se tím i oficiálně stala jedním z center vědy o Slovanech a jejich duchovních produktech, když již předtím se zakladatelem filologické slavistiky stal Josef Dobrovský. Slavistika procházela různými obdobími, v nichž se střídala léta velkého zájmu až módy s roky nezájmu, ignorance a potlačování. Ani v současnosti není pozice této široké disciplíny záviděníhodná – z různých racionálních i iracionálních důvodů až do zpochybnění samotného pojmu. Pražští slavisté uspořádali ve dnech 8.-10. června 1998 k zmíněnému výročí konferenci a nyní vydávají reprezentativní knihu (*Slavica Pragensia ad tempora nostra*. Red.: Hana Gladkova, Vladimír Kříž. Univerzita Karlova, Euroslavica, Praha 1998, 319 stran), která mapuje všechny tradiční i méně tradiční oblasti slavistiky. Autorskou účast tu přijali slavisté čeští (drtivá většina z Prahy, jeden z Olomouce, čtyři z Brna, jeden z Ústí nad Labem), slovenští (výlučně z Bratislavy), z Polska (mj. Kraków, Opole, Toruň, nikdo z Varšavy, Poznaně či Wrocławu aj.), Ruska (Moskva), Ukrajiny (Kyjev), Německa (vzhledem k síle a významu poměrně málo, Berlín, Drážďany), největší množství z jihoslovanského teritoria (Slovinsko, Chorvatsko, Srbsko, Makedonie, nejvíce z Bulharska), jeden autor je z Amsterodamu. Když pomíneme důležitost osobních a institucionálních vazeb, již tento stav je dokladem jistého rozštěpení slavistiky: chybějí tu zejména příspěvky z anglosaských, skan-